

Yahudilerin Yeniden Diriliş Hazırlıkları 1919-1936

Haydar Çoruh¹

Özet

Birinci Dünya Savaşı sonunda Osmanlı Devleti'nin işgali ve parçalanması Siyonizm'e Filistin'e yerleşme ve bir İsrail devleti kurma vizesini vermiştir. Bu plan çerçevesinde önce ABD, İngiltere ve Fransa'nın desteğini alan Siyonizm, ikinci engel olan Vatikan'ın ortadan kaldırılması ya da etkisizleştirilmesi konusunda büyük çaba harcamıştır. 1919'un hemen başlarında Yahudi yazarlarından "Joseph Jacobs, *Yahudilerin Medeniyete Katkıları*, New York 1919" adlı bir eser yayınlamıştır. Bu eser Vatikan'a karşı güçlü bir savaş başlatılmıştır. Bu savaşçı açıktan göğüslemek isteyen Vatikan ise Yahudilerin Filistin'e hiçbir şekilde yerleşmelerine izin verilmeyeceğini ilan etmiştir. Ancak Vatikan'ın 1922-1933 yılları arasında uyguladığı bu politika, Siyonizm'in baskısıyla 1933'ten sonra değişti, hatta Filistin'de verilen tavizler karşılığında Vatikan tarafından tamamen rafa kaldırılmıştır. 1936'dan sonra Siyonizm politik bir değişikliğe giderek hedef tahtasına yeniden Vatikan'ı koymuştur. Bu savaş, Şubat 1936'da İngiltere menşeli bir Katolik Gazetesi'nde yayınlanan "Jewish Peril" adlı makale ile başlatılmıştır. Vatikan bu durum karşısında bütün paydaşlarını göreve çağırsa da, Siyonizmin kurbanı olmaktan kurtulamamış, İkinci Dünya Savaşı arifesinde Yahudilerin taleplerine boyun eğdi. Hatta şiddetli bir Yahudi aleyhtarı pozisyonuna maruz kalmaktan da kurtulamamıştır.

Bu makalede Yahudilerin 1919-1936 yılları arasında Filistin'e yerleşme planlarına uygun olarak Vatikan'ın muhalefetinin kırılışı, Avrupa kamuoyunun Yahudilerin lehine ele geçirilmesi ve İkinci Dünya Savaşı öncesinde bütün Avrupa'da sözde soykırımı tetikleyecek büyük bir Yahudi aleyhtarlığının başlatılmasının nasıl kurgulandığı üzerinde durulacaktır.

1 Doç. Dr., Mustafa Kemal Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, haydarcoruh@mku.edu.tr, Orcid: 0000-0002-7632-9721

Giriş

Yahudilik ve Holokost, 20. Yüzyıl boyunca insanlığın kafasını karıştıran iki büyük temel sorundur. Yahudilik bir din olmakla beraber zaman içerisinde bir milletin ırkî özelliklerini yansıtan özel bir kavrama dönüşmüştür.

Yahudilerin, bu tek bir ırka mensup olma özelliği İkinci Dünya Savaşı yıllarında yeni bir “özel”e sahip olmalarıyla pekiştirilmiştir. Bu ikinci özel, Yahudilerin Adolf Hitler’in Almanya’sı tarafından katliama uğratıldığı iddiasına dayanmaktadır. Bu ikinci “özel” literatüre Holokost olarak girmiştir. Holokost, “soykırıma uğramış Yahudiler” anlamında sadece Yahudiler için kullanılmaktadır.

Bu makalede, yüzyıllar boyunca politik veya siyasi olarak politik arenanın dışında kalan Yahudilerin, 19. Yüzyılın sonları ve 20. Yüzyılın başlarından itibaren kendilerini açık etmeleriyle başlayan süreçten itibaren yarım asır sonra büyük bir soykırıma uğramış oldukları iddialarının Katolik Kilisesi ile kurulmaya çalışılan bağlantıları ve diğer şüpheler üzerinde durulacaktır. Ayrıca Holokost’un Yahudilere sağlamış olduğu miğfer oluşturulurken Katolik Kilisesi’nin bir paravan olarak nasıl kullanıldığı ve Vatikan’ın Yahudilerin günah keçisi haline nasıl getirildiği üzerinde durulacaktır. Bunun için de öncelikle Holokost’un terimsel anlamı ve ortaya çıkış aşamasında Yahudi-Katolik Kilisesi ilişkileri üzerinde durulacaktır.

Sene 1936 ve Yahudilerin Osmanlı Devleti’yle olan problemleri çoktan sona erdirilmişti. Bu sebeple, makalede Yahudilerin Osmanlı sonrası durumu irdelenecektir.

1. Yahudi Tehlikesi Adlı Makale ve Ortaya Koyduğu İzlenimler

İkinci Dünya Savaşı’na dört yıl kala The Catholic Gazette’nin Şubat 1936 nüshasında “Jewish Peril and Catholic Church” adlı bir makale yayınlanmıştır. “Yahudi Tehlikesi ve Katolik Kilisesi” anlamına gelen bu makalenin bu aşamada neden yayınlandığı konusunda ne Avrupa’da ne de Türkiye’de yapılmış bir araştırmaya tesadüf edilememiş olması, bu makaleyi ilgi çekici hale getirmektedir. Herkesin gözünün önünde olmasına rağmen bu belgeye herhangi bir atf yapılmaması oldukça şaşırtıcıdır.

The Catholic Gazette’nin Şubat 1936 nüshasında yayınlanmış olan bu makalede Katolik Kilisesi üzerinden Yahudiler hedef gösterilmekteydi. Gazete ile ilgili yapılan uzun soluklu bir araştırma, gazetenin yayın yerinin Londra olduğunu ortaya koyması, konuyu bir o kadar daha ilgi çekici hale getirmiştir. Bu ilgi çekici sonucu daha da ilginç kılan husus İkinci Dünya Savaşı öncesi İngiltere’inde üst düzey yöneticilerin büyük bir kısmının Yahudi kökenli

olmasıydı. Bu durum söz konusu gazetenin bu başlığı boş yere atmadığını, bir amacı olduğunu göstermekteydi ve sadece bu sebeple konu irdelenmeye değer bulunmuştur. Konuyla ilgili Batı dünyasında yapılan araştırmalar bu konuda yalnız olunmadığını göstermektedir ki, konuyu aynı bakış açısıyla irdelleyen önemli araştırmacılardan biri de Ulrike Ehret olmuştur².

Gazetede ki makaleyi ilgi çekici kılan bir diğer husus ise Şubat 1936'da yayınlanan bu nüshadan sonra Katolik Gazetesi'nin adeta sırta kadem basmış olmasıdır. Gazetenin sırrını çözebilmek için dijital dünyada yapılan geniş çaplı bir inceleme sonucunda, bu gün itibarıyla İngiltere'de The Gazette Teacher Catholic³ adlı tek bir gazetenin varlığı tespit edilebilmektedir⁴.

Öyleyse, İngiltere'de yayın yapan bir gazete Şubat 1936'da neden "Yahudi Tehlikesi" başlıklı bir haber yapmış olabilirdi?

Bunun bir sebebi olmalıydı?

E.J.P. Veale tarafından kaleme alınan *Advance to Barbarism, The Development of Total Warfare From Serajevo to Hiroshima* adlı makalenin girişinde şu hususa dikkat çekilmektedir: Birinci Dünya Savaşı, aslında bilinmeyen sebeplerin savaşıydı. Bu savaşı unutulmaz kılan bir sebep vardı ki o da Avrupa haritasını hiç olmadığı kadar değiştirmiş olmasıydı. Savaş boyunca Almanya'yı yöneten çılgın imparator II. Wilhelm'in tek amacının dünyayı istila etmek olduğu dönemin tarihçileri tarafından çokça zikredilir. Aslında Alman tarihçiler, milliyetçi ve vatansever güdülerin etkisinde kalarak önce savaşın sebeplerini sonra da yapılan barışın gerekçelerini savunacak yöntemler geliştirmeye çalışmışlardır. Buna rağmen çok sayıda tarihçinin, "Kötü Kaiser Efsanesi"ni doğrulamak ve onaylamak için çalışmasına rağmen, bunun aslında küstah bir propagandan başka bir şey olmadığı, savaşın en ilginç ayrıntılarından biri olarak tarihe geçmiştir. Oysaki 1914-1918 yılları arasında devam eden ve körü körüne öldürme çılgınlığına dönüşen bu savaşı açıklamak için maalesef bir gerekçe bulunamamıştır. Tarihçiler

2 Ulrike Ehret, *Church, Nation And Race: Catholics And Antisemitism In Germany And England, 1918-1945*, Manchester 2012, s. 12.

3 Bkz. <https://www.ctgonline.co.uk/> (Erişim: 20.02.2021, 13:47).

4 Ehret, Yahudi-Vatikan çatışmasında Katolik gazetelerin oynadığı rolü ifade ederken eserinin girişinde şu yorumu yapmaktadır: "Alman Katolik gazeteleri, İngiliz örneğinde olduğu gibi 1939'da değil, Nisan 1933'te sona eriyor. Katolik Kilisesi, Temmuz 1933'te Concordat'ta siyasi Katoliklikten vazgeçtikten sonra, herhangi bir kamuya açık açıklama veya eylem yavaş yavaş piskoposların tek sorumluluğu haline geldi. Dini alan siyasi alana galip geldi. İngiliz Katolik gazetelerinin analizini 1939'a kadar sürdürmenin nedenleri basittir: Birincisi, Almanya'daki olayların İngiltere'de nasıl tartışıldığını görmek; ve ikincisi, Katolik Kilisesi'nin Yahudi karşıtı konulardaki 'sessizliğinin' boyutlarını Kilise, ulus ve ırk yönünden araştırmak." (Ehret, *Church, Nation And Race: ...*, s.7). Bu ifadelerin İkinci Dünya Savaşı sonrasında Katolik gazetelerinin sırta kadem basma sebeplerini de açıkça ortaya koyduğu kanısındayız.

sorunun çözümünü çılgın imparatorun niyetlerinin deşifre edilebilmesinde aramışlardır. Bunun için de psikologların ve psikiyatristlerin yardımına ihtiyaç duyacak bir acziyetin içerisine düşmüşlerdir⁵.

Tarihçilerin saplandığı bu acziyete dair yapılan en iyi teşhis yine F.J.P. Veale tarafından ortaya konulmuştur. Ona göre savaşın tek sebebi, açgözlülüğün ve kavgacılığın aklın önüne geçmesine izin verilmesiyle gelecek nesillere sert bir uyarı yapılmasıdır. Nihayetinde bu savaş aslında tarihin tuhaf bir dönüm noktasıdır. 1914'te Avrupa'yı baştanbaşa etkileyerek adeta yerle bir eden bu büyük mücadelenin, insanlığın en ileri uluslarını dahi etkileyen patolojik bir histeri dalgası olduğuna işaret eden F.J.P. Veale'ye göre bu dalga, modern tarih araştırmalarının en dikkate değer bir yönünü de oluşturmaktaydı⁶.

Otuz yıllık tecrübesiyle bu savaşı yorumlayan Mareşal Lord Allenby ise; "Bu büyük Savaş uzun bir genel delilik dönemiymi" demiştir. Allenby, 1914'de başlayan ve 1916'dan sonra bitirilmiş bir savaşın neden devam ettiğinin tek açıklamasının olduğunu söyleyerek, gerçekte savaşın irrasyonel ve zorlayıcı bir dürtünün sonucu olduğunu ileri sürmüş ve bir gerçeğin altını çizmiştir⁷. Gerçekten de Allenby'in üstü örtülü olarak ortaya attığı bu iddianın bazı gerekçeleri vardı. Bu gerekçelerin başında da Balfour Deklarasyonu gelmekteydi. Allenby'e göre savaşın başlıca sebeplerinden olmasa da devamının esas sebebinin Yahudilere işgal edebilecekleri bir toprak parçası verebilmek olduğunu belirterek savaşın 1916 sonrasında bu gerekçeye bağlı olarak bilerek ve isteyerek devam ettirilmiş olduğunu ifade etmiştir⁸.

Gerçekten de Yahudiler yaklaşık iki bin yıllık sürgün hayatları boyunca, 19. Yüzyılın sonu itibarıyla hiç olmadığı kadar iddialı bir şekilde dünya gündeminde yer almaya başlamaları Allenby'in iddiasını doğrulamaktadır⁹. Brustein ve King, Yahudilerin bu ortaya çıkışını Avrupa'da başlayan ve perde arkasından bizatihi Yahudilerin körüklediği "antisemitizme" bağlamaktadır. Onlara göre savaş sonrasında Yahudiler giderayak siyasi, sosyal ve ekonomik

5 F.J.P. Veale, "Advance to Barbarism, The Development of Total Warfare From Serajevo to Hiroshima", *The Devin-Adair Company*, New York 1968, s. 6-7.

6 Vale, age., s. 6-7.

7 Vale, age., s. 6.

8 Vale, age., s. 7.

9 Yahudilerin 19. Yüzyılın sonu ve 20. Yüzyılın başlarında siyaset sahnesine çıkışlarının bilinçli bir çıkış olduğunu belgeleyen ve genellikle de bir tarih verilmek istendiğinde bu makalede de ileri sürülen 1899-1939 tarihlerini ortaya atan birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmaların tamamı yurt dışı kaynaklı olup, yazarların büyük bir kısmı da Yahudi kökenlidir. Bkz. Gisela C. Lebzelter, *İngiltere'de 1918-1939'da Siyasal Antisemitizm*, New York 1978; Colin Holmes, *İngiliz Toplumunda Anti-Semitizm*, New York 1979.

yönden bağımsız hareket kabiliyeti kazanma yolunda epey mesafe kat etmişlerdi¹⁰.

Avrupa'yı bu denli kör, Yahudileri de bu denli cesaretli kılan şeyin ne olduğunu ortaya koyabilmek, ancak son dönemde ortaya çıkan önemli bir eseri dikkatlice okumakla mümkün görünmektedir. İki bin yıllık tarihleri boyunca Yahudiler, her konuda kendilerini saklamayı ve toplumlar arasında kimlikleriyle değil, yapmış oldukları işler ve mesleklerle anılmayı tercih etmişlerdir. Buna rağmen, bu uzun tarihin sonunda birden bire ortaya çıkarak, söz konusu iş, meslek ve insanlık tarihine sundukları katkıları milletlerin başına kalkarcasına gündeme taşıma isteklerinin sebebini anlamak gerekmektedir. Joseph Jacobs'un bu eseri Yahudilerin bu karar değişikliğinin ve 1919'da birden bire ortaya çıkmak isteyişlerinin de şifrelerini içerisinde barındırmaktadır.

2. Joseph Jacobs'un Eseri ve 1919'da Yayınlanmasına Sebep Olan Etmenler

Şubat 1936 tarihli Katolik Gazetesi'ndeki iki önemli cümle dikkat çekmektedir. Birincisi Joseph Jacobs'un "Yahudilerin Medeniyete Katkıları" adlı esere yapılan atıf, ikincisi makalenin ilk cümlesinde geçen şu cümle: "Bir Yahudi sorunu olduğunu ve hala var olduğunu kimse inkâr edemez."

Birinci cümle Yahudilerin ortaya çıkışının dünya için ne denli önemli olduğu, medeniyetin bu günkü seviyesine gelişlerinde sunulan katkıların en önemlilerinin onlara borçlu olduğu ve talep edilmesi halinde bundan sonra da medeniyete büyük katkılar sunmaya devam edecek olduklarının duyurulması. İkinci cümlelerin kullanılması ise iki ayrı amaca hizmet etmekteydi:

Birincisi, okuyucuya bir Yahudi meselesi olduğu ikazında bulunmak,

İkincisi ise, okuyucunun dikkatini "hala" kelimesiyle desteklenen bir soruna yönlendirmektir.

Gazete bu iki husustan hangisini tercih ettiğini şu açıklama ile göstermeye çalışmaktadır: "İsrail'in 1900 yıl önce reddedilmesinden bu yana Yahudiler her yöne dağıldılar. Zorluklara ve hatta zulme rağmen, neredeyse tüm Avrupa ulusları arasında kendilerini yeni bir güç olarak kabul ettirdiler."¹¹ Cümlelerin bu kısmına kadar adeta zulme uğrayan ve sürekli haksızlığa maruz kalan bir topluluğa arka çıkacakmış imajı veren gazete, birden bire başka bir mesele

10 William I. Brustein-Ryan D. King, "Anti-Semitism in Europe Before the Holocaust", *International Political Science Review*, Vol. 25, No. 1, (2004), s. 37.

11 *Catholic Gazette*, Şubat 1936, s. 46.

ile sözlerine devam ederek, okuyucunun dikkatini tamamen farklı bir konuya çekmektedir. Bu konu Yahudilerin yüzyıllar boyunca medeniyete yaptıkları hizmetleri afişe eden bir yazarın yazdıklarıyla ilgilidir. Söz konusu yazar: Joseph Jacobs. Ve eseri: *Jewish Contributions To Civilization*, USA 1919'dır¹². Önsözünde, eserin nasıl ortaya çıkmış olduğu hakkında geniş malumat verilmektedir. Buna göre, Joseph Jacobs, alışılmadık genişlikte, çok yönlü bir düşünür ve yazar olarak tanıtılmaktadır. Jacobs, yazmış olduğu eseri, 1886 gibi erken bir tarihte Sir Francis Galton ile birlikte yapmış olduğu çalışmaların bir ürünü olarak tanıtmaktadır.¹³ Yazar eserini tanımlarken, Yahudi yeteneğinin karşılaştırmalı dağılımı ile ilgili olarak *Journal of the Anthropological Institute* de ve daha sonra 1891'de *Studies in Jewish Statistics*'de yayınlamış olduğu bir dizi araştırmanın bir sonucu olduğu bilgisini paylaşmaktadır. Eserde, Yahudilerin ırksal birliğine ve karakterine zarar vermeksizin uluslararası alanda siyasi, sosyal ve ekonomik yönden kurgulanan doktrinleri yayabilmek ve etkilerini artırabilmek için yapılmış olan incelemelerin toplanmış olduğuna dikkat çekmektedir. Ancak eserin içeriğine bakıldığında, gazetede iddia edildiği gibi söz konusu eserden alıntılanarak Paris'te düzenlenen bir toplantıda alınan kararların oluşturulması aşamasında kullanıldıktan sonra Times Gazetesi vasıtasıyla kamuoyuna sızan bilgilerin, gerçekte söz konusu eserden yapılan alıntılarla bir ilgisi olmadığı açıkça görülmektedir. Jacobs'un eserine burada yapılan atıfların gerçek sebebi, Yahudilerin son dönemde Avrupa ulusları

12 Joseph Jacobs, *Jewis Contributions to Civilization, An Estimate*, America 1919, p. 9-58.

13 Burada bir anti parantez açarak Joseph Jacobs ile Francis Galton arasındaki ilişkiye açıklık getirelim: "Joseph Jacobs (1854–1916) 36 tarih, istatistik ve ırk bilimindeki öncü disiplinler arası çalışmaları için kusursuz niteliklere sahipti. New South Wales'in Sidney şehrinde doğan Jacobs, 1872'de Cambridge'de hukuk okumak amacıyla İngiltere'ye taşınmış, ancak Ahlak Bilimleri almıştır... 1876'da mezun olduktan sonra, Jacobs, Berlin'de hem Üniversite hem de İlahiyat Okulu'na gitti... 1880'lerde Francis Galton yönetimindeki University College London'daki İstatistik Laboratuvarı'nda antropoloji öğrencisi olarak en büyük ilgi odağı. 1885'te Antropoloji Enstitüsü'nde okuduğu "Modern Yahudilerin Irksal Özellikleri Üzerine" başlıklı makale, çok genişletilmiş bir çalışma olan Yahudi İstatistiklerinde Araştırmalar: Sosyal, Hayati ve Antropometrik (1891) çalışmasına dahil edildi ve bundan sonra Yahudi ırkı biliminin ilk savunucusu şöhretine sahip oldu... Jacobs, Yahudiliğin ve Yahudi kimliğinin evrimsel düşünceden başka hiçbir anlam ifade etmediği biriydi. Yahudi tarihinin, Yahudi dininde dallanan gelişmeleri öneren evrimsel bir açıklamasını sundu. Yahudi ırkı ve halkı meselesini, zamanının antisemitik stereotipleriyle yüzleşmenin bir yolu olarak hem antropolojik hem de sosyolojik perspektiflerden araştırdı. Öğretmeni Francis Galton'un öjenik bilimini uygulamasında kafatası boyutlarının ölçümlerini derledi, burun şekillerini analiz etti ve çeşitli hayati istatistikleri, servet dağılımını ve hatta kişi başına dahiye dikkatli bir şekilde tablo haline getirdi." (Daniel R. Langton, "Jewish Evolutionary Perspectives On Judaism, Antisemitism, And Race Science In Late Nineteenth-Century England: A Comparative Study Of Lucien Wolf And Joseph Jacobs", *Jewish Historical Studies*, Volume: 46, 2014, s. 46-48). Langton, Yahudilerin ilk ortaya çıkışını biraz daha geriye götürmekte ve 1885'e kadar indirgemektedir ve bu dönemde bir çok eserin kaleme alınarak, konunun Avrupa gündemine taşınmasına çalışıldığını belirtmektedir (Langton, *agm.*, s. 40).

arasında öne çıkma çabalarına karşı bazı çevrelerin ortaya attıkları antisemist iddialara bir cevap vermek amacıyla olduğu anlaşılmaktadır.

Şubat 1936'da yayınlanan "The Jewish Peril and The Catholic Church" adlı makaleye konu olan Joseph Jacobs'un *Jewish Contributions To Civilization, USA 1919* adlı eserinin burada bir analizini yapmak, eserin söz konusu makalede konu ediliş sebebinin daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır:

Joseph Jacobs, 1889'da Londra'da özel olarak basılmak üzere altmış yedi bölümden oluşacak ve ana hatlarıyla "Yahudi Irkı-Ulusal Karakterde Bir Araştırma" adlı kapsamlı bir çalışma yapmayı tasarlamıştı. Ancak bu planlama çeşitli sebeplerle sonuçlandırılmamıştı. Bunun yerine 1911'de daha iddialı bir çalışma olan "Avrupa İdealleri - Kökenlerde Bir İnceleme" adlı bir taslak hazırlamıştı. Onun asıl amacı Yahudilerin Avrupa medeniyetine yaptıkları katkıları ortaya koymaktı. Ancak Ocak 1916'da ölüm onu bu düşüncesini gerçekleştirmekten alı koymuştur. Bununla beraber geride bırakmış olduğu taslak onun bu idealinin gerçekleşmesini sağlamaya yetmiştir. Mirasçıları bu taslağın bazı kısımlarını Aralık 1915'te Menorah Journal'ın ilk cildinde "Liberalizm ve Yahudiler" (s. 298-308) başlığı altında yayınlamışlardır¹⁴.

Mirasçıları tarafından yayınlanan bu eser, aslında Jacobs tarafından üç ayrı kitap olarak planlamıştı. İlk kitap "Geçmişin Yahudileri" olacaktı ve Yahudilerin son iki bin yıldaki çeşitli araştırma alanlarındaki başarıları üzerinde durarak Yahudilerin diğer milletler, inançlar ve halklar arasında medeniyetin eşit ölçüde kurucu unsurlarından biri haline nasıl geldiklerini göstermeyi amaçlamıştı. İkinci kitap, yakın geçmişte ve günümüzde Yahudilerin ferdi olarak modern Avrupa kültürüne katkılarını ortaya koyacaktı. Üçüncü kitap ise modern devlette Yahudilerin değerini belirlemek ve böylece mediaeval idealleriyle uyumlu olarak canlandığını göstermek ve Kilise Devleti'nde Yahudi etkisine karşı çıkan modern Yahudi karşıtlarının ortaya attığı soruları cevaplandıracaktı.

Jacobs öldüğünde, bu görev kısmen yerine getirilmiş ve I. ve II. kitabı oluşturan metin mirasçıları tarafından yayına hazır hale getirilmişti. Ancak onun Kilise Devleti ile mücadelesini ortaya koyan ve medeniyete olan Yahudi etkisine karşı çıkan modern muhaliflerin sorularının cevabını oluşturan III. Kitapla ilgili bir bilgiye tesadüf edilememiştir¹⁵.

14 Joseph Jacobs, *Jewish Contributions to Civilization: An Estimate*, Varda Books, Illinois/USA 2002, s. 3-4.

15 Jacobs, *age.*, s. 5.

3. Yahudilerin Tarih Sahnesine Çıkışları ve Yaşlıların Protokolleri

Yahudilerin bir aktör olarak dünya nizamını değiştirmek veya var olan nizamı kendi amaçlarına yönelik değiştirmek amacıyla tarih sahnesine çıkışları Josef Jacobs'un yayınladığı "Yahudilerin Medeniyete Katkıları, 1919" adlı eser ve 1920'de "Jewish Peril" başlığı altında yayınlanan *The Protocols of the Elders of Zion* ile ilk defa açık edilmiştir. Ancak Yahudilerin kendilerine rol biçtikleri yeni kimliği ortaya koyan bu iki belgenin neyi ifade ettiğini deşifre edebilmek için Şubat 1936'da "The Jewish Peril and The Catholic Church" adlı makale bilinçli olarak gündeme düşürülmüştür. 1920'lerde yayınlanan *The Protocols of the Elders of Zion*'u birkaç politikacı dışında kimse bilmez ve önemsemeyen, bu protokolleri Şubat 1936'da dünya siyasetinin bir parçası haline getiren ve Yahudi tehlikesinin varlığını ortaya atan yayın organı, aslında İngiltere Siyonizmi'nin sözcüsü olan "The Catholic Gazette" olmuştur. Konuyla yakından ilgilenen Brustein ve King, söz konusu gazetenin konuya bakış açısının yanı sıra Yahudilerin bu çıkışının Yahudi olmayan pek çok kişi arasında uyandırdığı korkuyu ve Yahudi aleyhtarlığını çeşitli açılardan değerlendirmektedir¹⁶. Bunlardan sırası geldikçe bahsedilecektir.

Gazete sayfaları üzerinde bir numaralandırma hatası yok ise 46. ve 47. sayfalarda yer alan "The Jewish Peril and The Catholic Church" adlı makalenin giriş kısmında öncelikle bazı Yahudi yazarlara işaret edilmiştir. Bu yazarların eserleri öne çıkarılarak Yahudilerin bilimde, sanatta, edebiyatta, tarihte, felsefede ve tıpta medeniyete sundukları katkılardan ve bu bilimlerin gelişmesinde Yahudilerin oynadıkları rollerden geniş bir şekilde bahsedilmektedir. Makalenin devamında ise Yahudilerin Katolik Kilisesi'ni ortadan kaldırmak için Kilise Devlet ile nasıl mücadele ettiklerini, bu manada Katolikliği dünyadan silmek amacıyla nasıl bir komplo kurduklarını açıkça ortaya koyan fikirlere yer verilmiştir. Makale bu bilgileri verirken bir taraftan Yahudilerin nasıl bir tehdit ve tehlike olduğuna işaret etmekte diğer taraftan bu tehdidin nereden geleceğine dair bilgileri Katolik okurlar için adeta ifşa etmektedir.

Söz konusu makalede ortaya konulan bu husus, "Holokost Öncesi Avrupa'da Anti-Semitizm" adlı makalede de açıkça ifade edilmiştir. Makale yazarları Brustein ve King tarafından meselenin aslında iki kutuplu olduğuna işaret edilmiştir. Bu iki kutuptan birinde Avrupa'daki Yahudilerin mutlak surette sürgün edilmesine yönelik diplomatik oyunların etkili olduğuna, diğerinde meselenin çok daha önceden kurgulandığını gösteren ibarelerin varlığına dikkat çekilmiştir. Şubat 1936'da yayınlanan söz konusu makaleden

16 Brustein-King, "Anti-Semitism in Europe....", s. 37.

iki yıl beş ay sonra düzenlenen Evian Konferansı, uygulama aşamasına sokulmak üzere hızla hazırlık safhasını tamamlamakta olan bu iki politik tercihin sebeplerini açıkça ortaya koyacak veriler içermektedir. 6-14 Temmuz 1938'de toplanan ve Yahudi mültecilere yardım konusunda kararlar alan Evian Konferansı, ortada bir savaşın olmadığı bir dönemde senaryosu bir savaş ortamına göre hazırlanan simülasyon benzeri bir içeriğe sahiptir. Bu konferansın hedef aldığı Yahudiler henüz uluslararası camiada doğrudan bir baskıya maruz kalmamışlardı¹⁷, buna rağmen konferansı düzenleyenler Avrupa'da çıkabilecek bir savaş senaryosuna göre hazırlık yapmaktaydılar. Konferansa katılan 32 ülkeden sadece İngiltere, Amerika ve Avusturya Avrupa'da çıkabilecek bir savaş karşısında Yahudi mültecilerin kabulü konusunda varılan uzlaşmalara uymayan katı bir tutum sergilemişlerdi¹⁸. Geriye kalan yirmi dokuz ülke mülteciler konusunda sınırsız yardıma hazır olduklarını ifade etmişlerdi. Bu durum ABD, İngiltere ve Avusturya'da, Yahudilerin geleceğine karar verecek Yahudi aleyhtarı Siyonist lobilerin var olduğunu ve bu gücün söz konusu ülkelerden tercihlerini mültecilerin aleyhinde kullanmalarını istediğini gösteren güçlü emareler mevcuttur¹⁹. Birnbaum'a göre İsviçre'nin tutumunda da benzer sebepler etkilidir ve

-
- 17 1933–1941 yılları arasında Naziler, Yahudiler için hayatı son derece zorlaştırıp ülkeyi terk etmelerini sağlayarak, Almanya'yı judenrein (Yahudilerden arındırılmış) hâle getirmeyi hedefliyordu. 1938'e kadar yaklaşık 150.000 Alman Yahudisi (Yahudilerin dörtte biri) çoktan ülkeden kaçmıştı. Ancak, Almanya Mart 1938'de Avusturya'yı ilhak edince 185.000 Yahudi daha Nazi idaresi altına girdi. Birçok Yahudi kendilerini kabul etmek isteyen ülke bulamıyordu. Birçok Alman ve Avusturya Yahudisi Amerika Birleşik Devletleri'ne gitmeye çalıştı, ancak giriş için gerekli vizeyi alamadı. Kasım 1938'deki şiddetli pogromlarla ilgili haberler geniş kapsamlı bir şekilde duyuruluyor olsa da, Amerikalılar Yahudi mültecileri kabul etme konusunda isteksiz kaldı. Birçok Amerikalı, tam da Büyük Buhran'ın ortasında, mültecilerin iş ararken kendilerine rakip olacağına ve ihtiyaç sahiplerine yardım için yürütülen sosyal programlar üzerinde aşırı bir yük oluşturacağına inanıyordu. Kongre 1924'te göçmen sayısını sınırlayan ve ırk ya da etnik olarak istenmeyen gruplara karşı ayrımcılık güden göçmen kotaları getirmişti. Bu kotalar, Başkan Franklin D. Roosevelt'in tırmanan siyasi baskıyla mülteci sorununu çözmek için uluslararası bir konferans düzenlenmesi talebinde bulunmasından sonra dahi değişmeden kaldı. 1938 yazında, otuz iki ülkenin delegesi Fransa'nın Evian beldesinde bir araya geldi. Roosevelt, Evian'daki konferansa ABD'yi temsil etmek üzere dışişleri bakanı gibi yüksek düzeyde bir yetkiliyi değil, bir işadamı ve kendisinin de yakın arkadaşı olan Myron C. Taylor'ı göndermeyi tercih etmişti. Dokuz gün boyunca süren toplantıda, delegeler birbiri ardından söz alarak, mültecilerin acısını paylaştıklarını dile getirdi. Ancak ABD ve İngiltere de dâhil çoğu ülke, daha fazla mülteci alamayacağını gösteren bahaneler öne sürdü(bk. <https://encyclopedia.ushmm.org/content/tr/article/the-evian-conference>, Erişim: 21.06.2022; 19:49).
- 18 Bu ülkelerden İngiltere, “Yahudileri Filistin'e yöneltirken, Avrupa'da yükselişe geçen antisemitist rehlikesi karşısında hem kendi devleti içerisinde bulunan Yahudilerden kurtulmayı hem de Ortadoğu gibi stratejik bir bölgede kendisine minnettar bir millet yaratmayı düşünmüştür.” (Işıl Işık Bostancı, “Bir Ütopya: Kudüs'te Barış”, *Fırat Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Düünden Bugüne Uluslararası Orta Doğu Sempozyumu, (Meseleler-Öngörüler-Tedbirler-Teklifler)*, 28-30 Mayıs 2015, Elazığ, *Bildirileri*, Elazığ 2017, s. 131.
- 19 Brustein-King, “Anti-Semitism in Europe...”, s. 35-36; Birnbaum, Evian: ..., p. 2.

buradaki güçlü Siyonist baskı ülke yönetimini doğrudan Yahudi aleyhtarı bir konuma itmiştir. İsviçre, Yahudi mültecilere yardımı engelleyebilmek için pasaportlarına “J” işareti konulmasına dair bir karar alarak Yahudilerin seyahat özgürlüklerinin tamamen kısıtlanmasını sağlamıştır. Konferanstaki bu tutarsızlığı gören Nazi gözlemciler Berlin’e döndüklerinde Hitler’e “Yahudilere istediğini yapabilirsin, kimse onlarla ilgilenmiyor.”²⁰ ifadesini kullanmışlardı. Bu ifade Siyonizm’in amaçları doğrultusunda söz konusu ülkeleri nasıl yönlendirdiğini gösteren küçük bir örnektir.

İsviçre örneğinde görüleceği üzere Siyonizm’in bütün amacı Almanya’nın dışladığı Yahudilere Filistin dışında gidebilecekleri hiçbir yerin kalmadığı gerçeğini kabul ettirmek olduğu anlaşılmaktadır. Siyonizm, Filistin’i Yahudiler için bir toplanma merkezi olarak seçmiş ve bu konuda 1890’lı yıllardan itibaren büyük mesafe kaydetmiştir. Özellikle Rusya’dan ve Polonya’dan sürgün edilen Yahudi kitlelerin, kendilerine vaat edildiğine inandıkları Filistin topraklarına ulaşmaları sağlanmıştır. Başlangıçta gizli yollarla gerçekleştirilen bu göçler, 19. Yüzyılın sonlarına doğru tamamen açıktan yapılmaya başlanmıştır. Osmanlı Devleti’nin ortadan kaldırılmasında büyük desteği görülen Siyonizm, bu desteğin bir karşılığı olarak Avrupalı devletlerden Filistin konusunda bekledikleri desteği göremeyince, bu defa “B” planını devreye sokmuştur. Bu plana göre Yahudilerin Avrupa’nın en seçkin sınıfları içerisinde yer alıyor olmalarının dinsel olduğu kadar sermaye yönüyle de büyük bir tehdit olduğuna dair başlatılan kampanya, bütün Avrupa’da ırki bir ayaklanmanın önünü açacaktı. Böylece Yahudilerin Avrupa için nasıl bir tehdit olduğu konusunda oluşturulan algı, sürgün konusunda da devletlerin ikna edilmesini hızlandıracaktı.

Brustein ve King, Yahudilerin siyaset sahnesine çıkmaları, Avrupa’da bir Yahudi sorunu olduğu fikrinin yayılması ve kabul edilmesi konusundaki çalışmaların aslında 1899’da başladığını, hatta bu meselenin 1939’a kadar Avrupa toplumları arasında sürekli zirvede tutulmaya çalışıldığını ileri sürmüşlerdi²¹. Söz konusu bu iddia, yukarıda ifade edilmeye çalışılan, Yahudilerin ve özellikle de Siyonizm’in, Avrupa’da bir “Yahudi Sorunu” veya “Yahudi Tehlikesi” olduğu fikrini diri tutmaya çalıştığı hatta bunun için türlü oyunlar ve kirlili planlar yapıldığı yönündeki izahları destekler niteliktedir²².

20 Birnbaum, Evian: ... p. 2.

21 Brustein-King, “Anti-Semitism in Europe...”, s. 35-36.

22 Yahudi tehlikesine dair kamuoyunu ikna meselesi karikatürlere kadar indirgenmiştir. 1938 tarihli bir Nazi karikatüründe Yahudiler dünyayı çevrelemiş bir ahtapot olarak tasvir edilmişlerdi (Plank, Josef. “Churchill and the Great Republic: Seppla, Jews as an Octopus Encircling the Globe.” *Library of Congress*. 1935-1943. http://www.loc.gov/exhibits/churchill/interactive/_html/wc0213.html).

Onlara göre, “Yahudilere yönelik zulmün en az iki bin yıllık bir geçmişi vardı. Buna rağmen 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarında, özellikle Batı Hıristiyan toplumlarında Yahudilere karşı nefrette devamlı bir yükselişe tanık olunduğu...”²³ ileri sürmekte ve Avrupa’da bu konuda yapılmış pek çok çalışmaya işaret etmektedir. Bu da yukarıda ifade edildiği gibi Siyonizm’in Avrupa’ya dayattığı Yahudi tehlikesi algısının bizatihi Avrupalı bilim adamları tarafından da kabul edildiğini göstermektedir²⁴.

Brustein ve King, Yahudi karşıtlığı meselesini gündeme taşıırken, bunun doğrudan Siyonizm’in bir kurgusu olduğunu söylemek yerine pek çok yeni teoriler ileri sürerek, Avrupa’da meydana gelen siyasi, sosyal ve ekonomik olayların ortaya çıkardığı değişimlere bağlamaya çalışmaktadır²⁵. Brustein ve King’in bu görüşüne karşı başka bir görüş ortaya atan Arendt ise Yahudilerin Avrupa toplumlarındaki rolünün 19. Yüzyılda birden bire farklılaştığına işaret etmektedir. Arendt, Avrupa devletlerinin varlıklı Yahudi finansörlere daha az bağımlı olmak amacıyla onların statüsünü bilinçli olarak değiştirdiklerini ve güçlerine oranla itibarlarını düşürdüklerini, hatta bu aşamadan sonra Yahudilerin, Avrupa toplumları arasında istenmeyen birer asalak gibi muamele görmeye başladıklarını ifade eder²⁶.

Arendt’in da işaret ettiği gibi Yahudiler, özellikle bu yüzyılın sonlarına doğru Avrupa toplulukları arasında var olan statülerini değiştirecek somut adımlar atmışlardır. Bu adımları atarken bir taraftan Avrupalılar için gerçekte var olmayan bir sorunu varmış gibi gösterecek yayınlar yaparak basın denilen silahı kullandılar, diğer taraftan toplumsal problemleri kaşıyarak kıta genelinde yeni bir savaş çıkarmak için ellerindeki sermayeyi kullandılar. Siyonizm, bu savaştaki rolünü belirlerken Yahudi finansörleri adeta yem olarak kullandı ve Avrupa’yı sonu belli olmayan bir maceraya sürükleyenlerin bu finansörler olduğu izlenimini yaratabilmek için her fırsatı değerlendirdiler. Bu yönüyle bakıldığında Yahudilerin, diğer bir deyişle Siyonizm’in dünya siyasetinde açıktan rol almak üzere ortaya çıkışları bu yüzyıla kadar Avrupa’da ve dünyanın diğer yerlerinde oluşturulan Yahudi algısını tamamen değiştirmiştir. Bu ortaya çıkış, 1920’lerde yayınlanan Protokoller ile sağlam temellere oturtulmuştur. “Jewis Peril” yaftası, Protokollerin içeriğinde hiçbir şekilde yer almıyor olsa da, yayın aşamasında özel bir şekilde kapağın üzerine

23 Avrupa’da Yahudi tehlikesi meselesinin 1899-1939 yılları arasında meydana çıktığına dair yapılan yayınlar hakkında bk. Brustein-King, “Anti-Semitism in Europe...”, s. 36

24 Konu hakkında bk. Bernstein, Richard J. (1996). *Hannah Arendt and the Jewish Question*. Cambridge, MA: MIT. Press; Weinberg, Meyer (1986). *Because They Were Jews*. New York and Westport, CT: Greenwood Press.

25 Brustein-King, “Anti-Semitism in Europe...”, s. 36-39.

26 Hannah Arendt, *The Origins of Totalitarianism*, San Diego 1975, s. 4.

yerleştirilmiş olması, Avrupa toplumlarına verilmek istenen bir gözdağından başka bir şey değildir. Hâlbuki bu tarihe kadar özellikle İngilizlerin ve Fransızların gözdesi olan Yahudilerin, birden bire gözden düşürülmeleri ile Filistin kapılarının Yahudilere açılmasının aynı zamana rast getirilmesi ve hatta istemeseler de bu kapıdan geçmeye zorlanmaları, dünya çapında yeni bir tezgâhın yürürlüğe konulmuş olduğunu gösteren en büyük emare olarak kabul edilebilir.

Protokollerden kısa bir süre önce yürürlüğe giren ve Filistin’i Yahudilere mutlak bir yerleşim yeri olarak sunan Balfour Deklarasyonu, bu tezgâhı tertipleyerek uygulamaya sokan oyuncunun gücünü göstermesi açısından manidardır. Bu itibarla Şubat 1936 tarihli Katolik Gazetesi’ndeki *The Jewish Peril and The Catholic Church/Yahudi Tehlikesi ve Katolik Kilisesi* adlı yazıyı piyasaya süren güç ile deklarasyonu ilan eden güç arasındaki bağları teşhis etmek hiç de zor olmasa gerek. Brustein ve King’in de dikkat çektiği 1899-1939 tarihlerinin izi sürüldüğünde söz konusu makalenin doğrudan Yahudileri işaret ettiğini ve bunu da toplumların en hassas noktası olan din ve dindarlık üzerinden pazarlamakta olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır²⁷. Bu pazarlama, gerçekte üç yıl sonra patlak verecek bir umumi savaşın “malumunun ilanı” mıydı? Yoksa bu savaşın en gizemli noktalarından birini teşkil eden ve Yahudilerin katledilmiş olduğu iddiasıyla ortaya çıkacak yeni bir özelin yani “mazlum” kavramının oluşmasına mı yardımcı olunmaya çalışılıyordu? Ya da tarihin hiç bir devresinde savaşlarda doğrudan yer almamış yeni bir savaş figüranı mı ortaya çıkarılıyordu? Hatta bu figüran aslında tarihin görebileceği en büyük savaşın da asıl müsebbibi mi olacaktı?²⁸

Siyonizm, bu figüranın rolünü sadece Avrupa ile sınırlı tutmamıştır. Çünkü Yahudiler Babil’den sürgün edildiklerinde dünyanın her tarafına dağılmışlardı ve onları yeniden bir araya toplayabilmek için Avrupa’yı ateşe vermek yeterli olmayacaktı. Bunun için dünyanın her yerinde Yahudilere karşı önyargıların

27 Brustein ve King, Avrupa’da antisemitizmin gerçekte 19. Yüzyılda değil özellikle 1920’li ve 1930’lu yıllardan sonra tırmandırıldığını ve bu durumun 1930’lu yılların sonlarına kadar da bilinçli bir şekilde sürdürüldüğünü iddia ederler (Brustein-King, “Anti-Semitism in Europe...”, s. 37).

28 Birinci ve ikinci dünya savaşlarının gerçek tetikleyicisinin Yahudiler olduğu konusunda yaygın bir kanaat vardır. Bu konuda Dalton eserinde şöyle diyor “Siyonist Örgütü’nün 1897’deki ilk toplantısında, hareket Filistin’e yerleşmişti. Ancak bu sorunluydu, çünkü o zamanlar bölge Osmanlı İmparatorluğu’nun kontrolü altındaydı ve ağırlıklı olarak Müslüman ve Hıristiyan Araplar tarafından iskan ediliyordu. Bir şekilde Siyonist Yahudiler, Filistin’in kontrolünü Osmanlı Türklerinden alıp Arapları kovmak zorunda kalacaklardı. Görünüşte imkânsız bir görevdi. Bunun ancak zorla yapılabileceğini hemen anladılar. Siyonistlerin olayları kendi lehlerine manipüle edebilmeleri için küresel bir sıkıntı durumu - bir dünya savaşına yaklaşan bir şey - gerekecekti.” Bk. Thomas Dalton, *The Jewish Hand in the World Wars*, Castle Hill 2019.

oluşmasını sağlayabilmek için 1890'lı yıllar bir milat olarak seçilmiştir. Bu yıllardan itibaren ilmek ilmek işlenen Yahudi karşıtlığı, Avrupa'dan sonra en büyük yankısını Rusya'da göstermiştir. Rusya'yı Osmanlı karşısında üstün bir duruma getirmek için büyük masraflar yapan Siyonizm, şimdi bu masrafların karşılığını antisemitizmi devreye sokarak Rusya'dan da almak için harekete geçmişti. Rus planını devreye sokan Siyonizm, önce Rus toplumu arasında antisemitik fikirlerin yayılmasını sağlamış, daha sonra iki toplum arasında yaratılan kutuplaşma hayatın her alanında yaygınlaştırılmıştır. Ülkü Çalışkan, 1890'larda Polonya-Litvanya Birliği'nin paylaşımıyla Rus İmparatorluğu'nun bir parçası haline getirilen mühim miktardaki Yahudi nüfusun, 1917 Ekim devrimine kadar Rus halkı ile problemlili hale getirilmesi aşamasında her türlü argümanın kullanıldığını, hatta Yahudilerin Ruslar tarafından dışlanmasını sağlayacak şekilde toplumsal vakalarda suçlu gibi gösterildiklerini ifade eder. Bu suçluluğun bedeli olarak da büyük kıyımlara tabi tutulduklarını, diğer azınlıklar gibi Yahudilerin de her türlü kişilik ve kurumsal haklardan mahrum bırakıldıklarını belirtir. Bu durumu kendilerine yapılmış büyük bir haksızlık olarak değerlendiren Yahudiler, bu haksız uygulama ile mücadele etme konusunda gösterdikleri kararlılık, aslında onların Rus toplumu arasında bozguncu gibi gösterilmelerini temin edecek büyük oyunun küçük bir parçası olduğu sonradan ortaya çıkmıştır. Yahudilerin bu mücadelesi 20. yüzyılın ilk çeyreği boyunca devam etmiştir. Hatta, Yahudi sempatisini görüntüsü veren Kadet Partisi'nin desteğine rağmen Rusların Yahudilerin beklentilerini karşılayacak hiçbir oluşuma izin vermedikleri yetmezmiş gibi Rus halk meclisi Duma'nın bütün Yahudilerin Rus toplumu arasında bir hizip yarattığı ve bu gerekçe ile toplumun dışına sürgün edilmeleri gerektiği yönünde karar alması dahi engellenememiştir²⁹. Mühim miktardaki Yahudi'nin Polonya-Litvanya Birliği'nden koparılarak Rus toplumuna dahil edilmeleri de aslında Siyonist planın bir parçasıydı. Siyonizm, Polonya-Litvanya Birliği'ndeki Yahudilerin başka bir şekilde büyük planın bir parçası haline getirilemeyeceğini hesap ederek Rus kartını oynamaya karar vermiş ve Rus zulmünün ortaya çıkışını sağlamış olduğu anlaşılmaktadır.

Sonun başlangıcı anlamına gelen bu karşı duruş ile dünyanın her yerinde olduğu gibi Avrupa'da ve Rusya'da da Yahudiler, toplumların hiç ummadığı bir şekilde yeni bir aktör ya da siyasi bir belirleyici olma yolunda bilerek ve istenilerek bilmiş olabilirler miydi?

Bütün bu soruların cevabı Şubat 1936 tarihli Katolik Gazetesi'nde yer alan "The Jewish Peril and The Catholic Church" adlı makalede gizliydi.

29 Ülkü Çalışkan, *Rusya İmparatorluğu'nda Anayasal Demokrat Partisi'nin Milliyetler Politikası (Kadet Partisi 1905-1917)*, Kriter Yayınları, İstanbul 2019, s. 28, 217-228.

Bu problemin gizemini çözebilmek de ancak söz konusu makalenin ve onu yazarların amaçlarını ortaya koymakla mümkün olabilecekti.

Bunun için yukarıda belirtildiği gibi yazmaya sondan başlamak gerekecektir. Bu sayede, hem Holokost'a giden yolda Yahudilikle Katolik Kilisesi arasındaki ilişkiler ortaya konulabilecek ve hem de bir katliama maruz kaldıklarını iddia eden Yahudilerin emperyalist bir amaçlarının olup olmadığını ortaya koymak da mümkün olabilecektir³⁰. Öyleyse öncelikle Yahudi-Katolik Kilisesi ilişkilerinin son yüzyılına kısaca temas etmekte fayda vardır.

4. Bitmeyen Mücadele: Yahudi-Katolik Çatışması

Yahudilik ve özellikle Holokost üzerine yapmış olduğu çalışmalarla bilinen Ulrike Ehret'e göre Katolikler ile Yahudiler arasındaki ilişkilerin binlerce yıllık mazisine rağmen ilk defa 1800'lerin sonlarına doğru bir hesaplaşma aşamasına gelinmiştir. Hatta Papa'dan geçmişte yaşanan zulümler sebebiyle Yahudiler adına bir özür beklenildiğini de ifade etmiştir³¹. Oysaki Kilise ile Yahudilik arasındaki düşmanlık 1800'lerden sonra bir uzlaşıdan çok yeni bir çatışma alanı yaratmıştı. Bu çatışma, geçmişte bir din olarak görülen Yahudiliğin söz konusu yılların sonundan itibaren artık bir ırkın adını oluşturması ve yeni deyimlerle "antisemitizm"e yani ırk teorisine dayanan ve bu nedenle doğası gereği dini olmaktan çok sosyolojik ve politik olan yeni bir nefret biçimine dönüşmüş olmasından kaynaklanmaktaydı³². Yahudi toplumuna karşı bir nefret dilinin gelişmesine sebep olan modern ırk kavramı, gerçekte Kilise öğretisine aykırı bir inanç sistemiydi ve Vatikan tarafından defalarca kınanmıştı³³. Ehret de bu hususu teyit etmekte ve Vatikan ile

30 12 Mayıs 1946'da Londra'da düzenlenen Dünya Yahudileri Ulusal Konferansı'nın ön sözünde Yahudilerin, İngiliz mandası altında olan Filistin'i hak ettiklerini ve bunun için çok fedakarlık ve sabır gösterdiklerini, buna karşılık İngilizlerin henüz buna bir cevaplarının olmadığını, savaş sırasında öldürülen 6 milyon Yahudi'nin diyeti olarak bu toprakların kendilerine bahşedilme zamanının geldiği ifade edilmiştir (*World Jewish Congress National Conference of the British Section*, London, 12th May, 1946, s.1). Her ne kadar Siyonizm'in ve antisemitizmin tarihine bakıldığında sanki ortada sadece Almanların Yahudi karşıtlığı varmış gibi görünse de Ehret, bunun böyle olmadığını tam tersine ilk Yahudi düşmanlığının İngiltere'de ortaya çıktığını ve "Jewish Peril" ifadesinin de ilk defa burada terennüm edildiğini ileri sürmektedir. Hatta bu konuda Katolik entellektüeller olan Belloc ve Chestertonlar İngiltereyi tehdit eden "Yahudi tehlikesini" ifşa edeceklerine söz vermişlerdi (Ehret, *Church, Nation And Race*: ..., s.15) ki, bu ifade yukarıda bahsi geçen Şubat 1936 tarihli Katolik Gazetesi'nin ortaya koyduğu görüşlerle örtüşmekte olup, bu gazetenin İngiltere kökenli olması da ayrı bir önem arz etmektedir.

31 Ehret, *Church, Nation And Race*:..., s. 1-2.

32 Geniş bilgi için bk. Ettinger, Shmuel (1988). "Jew-Hatred in its Historical Context," in Shmuel Almog (ed.), *Anti-Semitism Through the Ages*. Oxford: Pergamon.

33 Ehret, *Church, Nation And Race*:..., s. 1-2. Helen Fein'e göre, "antisemitizm" aslında Yahudileri uzaklaştırmak, yerlerinden etmek veya yok etmek için tasarlanmış, en azından bu sonuçlardan birini hedefleyen bir inanç sistemidir (Helen Fein, "Dimensions of Antisemitism: Attitudes,

Yahudiler arasındaki sorunu aslında anlamsal olmaktan çok ırki bir temele dayandırmaktadır. O, Filistin gibi kutsal yerlerin merkezi olan bir yerde bu tür bir eğilimin hâkim olmasının, Katoliklerin tamamının kutsal yerlerden çıkarılacağı anlamına geldiğini de ileri sürmüştür³⁴. Onun bu tespiti aslında Basel Kongresi'nde alınan kararların açık bir yorumundan başka bir şey değildi.

29 Ağustos 1897 Basel Kongresi, Yahudilerin Avrupa'da düzenledikleri ilk kongrelerden biriydi. Yahudiler, bu kongrede Siyonizm'in önderliğinde yakın bir gelecekte dünya siyasetinde var olacaklarını ve bir Yahudi toplanma mekânı oluşturmaya yönelik büyük adımlar atacaklarını bildirmişlerdi. Bunun için de ülkelerin siyaseti kadar milli benliklerine de sızarak ya yumuşak veya sert bir geçişle bünyesinde buldukları güçleri bu ideal için zorlamak ve desteklerini temin için her türlü kargaşaya zemin hazırlayacak adımlar atmaktan çekinmeyeceklerini de ilan etmişlerdi³⁵. Bu kargaşa Rusya'da hükümetler sıkıştırılarak bazı hakların temini şeklinde devam ederken, Siyonizm'in Rusya'dan daha güçlü olduğu Avrupa'da ise ülkelerin siyasetleri Yahudi toplanma merkezine destek vermelerini temin yönünde adeta bir kabullenme aşamasına getirilmişti. Bu hususta Avrupa'nın en köklü kurumu olan Vatikan ile zıtlaşmaya kadar varan yeni bir siyaset de benimsenmişti³⁶.

Ontario Üniversitesi Doktora öğrencilerinden Adriano E. Ciani, Yahudiler ile Katolik Kilisesi arasında yüzyıllardan beri devam eden "gizli dünya egemenliği" mücadelesine ışık tutacak bilgiler sunmaktadır. Ciani çalışmasında, on dokuzuncu yüzyıl ile açığa çıkan, yirminci yüzyılda Yahudilerin muzafferiyetiyle sonuçlanan ve günümüzde neredeyse sinagog ile kilise arasında mecburi bir uzlaşma dönemi ile devam eden bu mücadelenin günümüzde dahi devam ettiğine dikkat çekmektedir. Ciani, Vatikan ile İsrail devleti arasındaki ilişkinin tarihi derinliğine işaret ederken bünyesinde büyük bir düşmanlığı barındıran bu ilişkinin, ilk Hıristiyan yazarlar tarafından Yahudiliğin cezalandırılıp şeytanlaştırılmasıyla başladığına ve yüzyıllar boyunca da bu şekilde devam ettiğini iddia etmiştir. Nihayet on dokuzuncu yüzyılda siyasi Siyonizm'in ortaya çıkışı ile bu ilişkinin yeni bir boyut

Collective Accusations, and Actions", *The Persisting Question. Sociological Perspectives and Social Contexts of Modern Antisemitism*, (Edit: Helen Fein), Berlin, 1987, p. 67-86).

34 Ehret, *Church, Nation And Race: ...*, s. 98-99.

35 Ehret, *Church, Nation And Race: ...*, s. 45.

36 Ehret, *Church, Nation And Race: ...*, s. 47. Brustein ve King, bu konuda şu tezi ileri sürmektedirler: "... popüler anti-Semitizm, dini, ekonomik, ırksal ve politik önyargıları içeriyordu. Sonuç olarak, Yahudiler dini inançları ve tutumları, sözde ırksal özellikleri, algılanan ekonomik davranış ve güçleri ve yıkıcı siyasi ve sosyal hareketlerin üstlendikleri liderlik veya destekleri nedeniyle sevilmez ve korkulurlardı." (Brustein-King, "Anti-Semitism in Europe...", s. 38).

kazandığına vurgu yapan Ciani, Katolikler için kutsal olan dini yerlerin Siyonist bir devletin siyasi yetkisi altına girmesiyle Yahudi egemenliğine dâhil edilecek bir Filistin'in Roma Katolik Kilisesi için nasıl bir son oluşturabileceğine dikkat çekmiştir. 1904'te Papa Pius X'un, Siyonist lider Theodor Herzl ile olan buluşmasında konuşuna, Roma Katolik Kilisesi'nin Filistin'de bir Yahudi yerleşimi kurulmasına asla izin vermeyeceği yönündeki ikazı, gelecek on yıllar boyunca Vatikan'ın Filistin politikasının özünü oluştururken, Siyonizm'in de Vatikan'a olan düşmanlığının başlıca sebebinin oluşturmuşur³⁷.

Bununla beraber yukarıda da ifade edildiği gibi Yahudiler Birinci Dünya Savaşı'nın akabinde aniden ortaya çıkmaya ve kendilerini bütün dünyaya açıktan göstermeye karar vermelerinin arkasında³⁸ hiç şüphesiz Amerika'nın dünya emperyalizmi ve Siyonizm'in bu güce sunduğu büyük sermaye desteği vardı. Ciani de bu hususa temas ederken Katolik Kilisesi ile Siyonizm arasında kurulmaya çalışılan ilişkilerin 1920 yılı ve sonrasına açıklık getirmeye çalışmaktadır.

Ulrike Ehter, eserinin “Zaman İçinde Antisemitizm” başlığı altında verdiği bilgiler bu konuya açıklık getirmektedir. Avrupa'daki Yahudi karşıtlığının özellikle 1923-1933 ve 1938-1939 yılları arasında zirve yaptığına dikkat çekerek bunun arkasında başka nedenlerin olduğuna işaret etmiştir. İlk hareketlenmelerin 1920'de Morning Post ve The Times adlı gazetelerle başladığını ve iki yıl boyunca Yahudi aleyhtarlığı duygularının açıktan işlendiğini, The Times'in “Siyon Liderlerinin Protokolleri”ni yayınladığında Katolik Times'in bunu görmezden geldiğini, The Month'un ise protokollerin adil olduğunu kabul ettiğini belirtir³⁹.

1920'den itibaren yapılan Yahudi aleyhtarlığı konulu yayınlara bakıldığında bu çatışmaların aslında Katolik çıkarlarının ulusal İngiliz çıkarlarıyla çatıştığı zamanlarda genellikle tavan yaptığını, Katolik

37 Adriano E. Ciani, *The Vatican, American Catholics and the Struggle for Palestine, 1917-1958: A Study of Cold War Roman Catholic Transnationalism*, (Thesis of Doctora, The University of Western Ontario), Canada 2011, s. iii.

38 Gerçekte bu ortaya çıkış 1919 öncesinde başlamıştır. Avrupa'da yükselen Rus, İngiliz ve Alman antisemitizmi bu üç ülkeden en fazla İngiltere ve Almanya'da kendini hissettirmiştir. Almanlar katı bir Yahudi aleyhtarlığını benimserken, İngilizler daha erken tarihlerde (1650'li yıllarda) Yahudilere her ne kadar vatandaşlık vermiş olsalar da, ilginç bir şekilde Birinci Dünya Savaşı'nın arifesinde Almanlar gibi onlar da Yahudilere karşı bir antipati geliştirmeye ve çıkan her hadisede yeni bir Yahudi aleyhtarlığını gündemlerine taşımada birbirlerini aratmaz olmuşlardı. Almanya'daki antisemitizmi ateşleyen olayların başında 1918-1919 sosyalist devrimler geliyor olsa da bu durum İngiltere'de Filistin'de bir Yahudi ulusal yurdu kurma projesi çerçevesinde gelişmiş olması, İngiliz Yahudilerinin Filistin üzerinden dünyayı alatacak bir oyun kurguladıklarını göstermektedir (Ehter, Church, Nation and Rice:..., s. 13).

39 Ehter, Church, Nation and Rice:..., s. 47-49.

çıkarlarının ihlal edildiği düşününün yaygınlaştığı zamanlarda ise bu durumun giderek gerilediğini ifade etmektedir. Ehter, aslında bu çatışmayı yani Katolikler ile Yahudiler arasındaki mücadeleyi 1924-1929 yılları boyunca canlı tutanların İsrail Katolik Locası olduğuna vurgu yaparak, sorunun bir Katolik Yahudi mücadelesi olmadığını, gerçekte amaçlarına ulaşmak isteyen Siyonistlerin meselenin içerisine Vatikan'ı bilinçli olarak çektiklerini ifade eder. Ehter'e göre bu oyun Filistin'de çok güçlü olan Vatikan'ın sindirilmesi için tertiplenmişti. Oyun gereği Katolik gazetelerin dikkati Rusya'ya çevrilmişti. 1921'den itibaren Rusya'da dinin baskı altına alındığının işlenmeye başlanması üzerine 1923'te Moskova'da Piskopos Budkiewicz idam edilmişti. Bu idamdan sorumlu tutulan Yahudilerle Vatikan arasındaki ilişkiler tamamen gerilmişti. Buna bağlı olarak Katolik dünyasında antisemitizm, Yahudi-Bolşevik ilişkileri çerçevesinde zirveye ulaşmıştı⁴⁰. Bu zirveyi zorlayan en önemli olay Bolşeviklerin desteğiyle The Protocols of the Elders of Sion'un yayınlanması olmuştur. Bu protokollerin yayınlanması, Yahudilerin dünyanın başına örmeye çalıştıkları komplonun uygulamaya konulduğu anlamına gelmekteydi. Bu aşamada The Morning Post ve The Times, Yahudiler tarafından tasarlanan Rus Bolşevizm'inin sözde kötülüğünü ifşa ederken; Katolik gazeteler, delillerin olmadığı bir ortamda hüsnü zanla hareket edilemeyeceğinden dem vurmışlardır. Oysaki az bir zaman sonra değneğin ucu Katoliklere değince, Katolik basın dolduruşa geldiklerini keşfedemeyerek, doğrudan Yahudi aleyhtarlığını destekleyen yayınlarıyla Siyonizm'in ekmeğine yağ sürdüklerinin farkına dahi varamamışlardı⁴¹.

Vatikan bu rüyadan uyandığında, Siyonistlere karşı çok sert bir tutum içerisine girmiştir. Bu tutumun yansımalarının 1930'lardan sonra ön plana çıktığına işaret eden Ciani, özellikle şu hususa dikkat çekmiştir: "Filistin'e Yahudi göçünün her geçen gün artmakta olmasının gerçek bir Yahudi devleti kurulmasını acil hale getirmesi, 1920'lerin başlarında Vatikan ile Amerika Birleşik Devletleri arasında soğuk rüzgârların esmesine sebep olmuştur. Vatikan'ın görüşlerini benimseyen Amerikan Katolik basını, 1917'de General Edmund Allenby'in Kudüs'ü Müslümanlardan alarak Hıristiyanlara sunmuş olmasını her ne kadar olumlu bir gelişme olarak değerlendiriyor olsa da "anında ortaya çıkan" ve Kudüs'e talip olan Siyonizm karşısında büyük endişe yaşamıştır"⁴². Ciani ayrıca, Chicago Katolik Piskoposluğu'nun düşüncelerini

40 Wolfgang Eggert, *İm Namen Gottes Israels Geheim-Vatikan Als Vollstrecker Biblischer Prophetie*, Germany 2001, p. 25.

41 Ehter, Church, Nation and Rice:..., s. 47-49.

42 Ciani, *agt.*, s. 77. Kudüs'ün General Edmund Allenby tarafından işgali hakkında bk. Işıl Işık Bostancı, "1920-1922 Yılları Arasında İngiltere'nin Times Gazetesi Üzerinden Oluşturduğu Filistin Algısı", *Prof. Dr. Mustafa Öztürk Onuruna Tarih Yazıları II*, (Edit. Ayşe Gül Hüseyinklioğlu-Işıl Işık Bostancı-Ayşe Değerli-Orhan Kılıç), İstanbul 2021, s. 337-338.

yansıtan New World (Yeni Dünya Gazetesi)'un Aralık 1917 sayılı nüshasında bulunan şu manşete de dikkat çekmiştir: “Kutsal toprakları bekleyen her ne olursa olsun, emin olduğumuz bir husus vardır ki, bu topraklar bir daha asla Hıristiyan kontrolünden ayrılmayacaktır. Ancak Siyonistlerin egemen olduğu bir Filistin’de Katolik nüfusa baskı uygulanması kaçınılmaz olacağı gibi bu durum bölgedeki Roma Katolikliğinin varlığı için de büyük bir felaket anlamına gelecektir...”⁴³.

Gazete bu ifadesiyle, Kudüs’ün Müslümanların elinden alınmasının bölgeye bir dini tahakküm getireceğini kabul etmektedir. Yahudiliğin özünü oluşturan Siyonizm’in Filistin için aslında siyasi-dinsel bir yönetim tarzı getireceği endişesi Katolik Kilisesi’nin geçmişte kaldığı zannedilen Yahudi karşıtlığını yeniden su yüzüne çıkarmıştır. Katolik Kilisesi’nin bu endişeleri 1920’li yılların başlarında giderilememiş olsa da özellikle siyasilerin devreye girmesi sonucunda yavaş yavaş eridi ve 1922’den sonra bu endişeden bahsedenlerin sayısı yok denecek kadar azaldı. Bunda şüphesiz Amerika Birleşik Devletleri’nin bir Yahudi vatani kurulmasını destekleyen Eylül 1922 tarihli Kongre kararının yanı sıra Milletler Cemiyeti’nde Vatikan’a yönelik yapılan protestoların büyük etkisi olmuştur. Bütün bu baskılar 1922 ve sonrasında Katolik Kilisesi’nin Yahudi ve Siyonizm karşıtlığını neredeyse sona erdirmiştir⁴⁴. Hatta Vatikan ile Siyonizm arasında bir tür anlaşmaya dahi varılmıştı. Bu yakınlaşma sonucunda 1922’lerden 1928’lere uzanan bir süreç boyunca Protestan mezhebi mümessillerinin karşı çıkmalarına rağmen Katolikler neredeyse Yahudileri savunur bir pozisyon almışlar, hatta Siyonizm’i eleştirmeyi dahi bırakmışlardı⁴⁵. Bunun başlıca sebeplerinden biri 1922 yılından itibaren Katolik kurumların Filistin’de hızla yayılmasıdır. Filistin’in siyasi istikrara kavuşması Roma Katolik Kilisesi’nin de burada genişlemesine imkân tanımıştır. Kısa zamanda Hayfa, Yafa, Nasıra ve Kudüs’te ardı ardına kiliseler, okullar, manastırlar ve hastaneler inşa edilmiştir. Ancak bütün bunlar fırtına öncesindeki sessizlikten başka bir şey değildi. 1920’li yıllardan sonra Siyonizm’de de bir dizi talep azalması yaşandı⁴⁶. Bu aslında Siyonizm’in yeni bir planı uygulamaya koyduğunu göstermekteydi. 1929’da Filistin’de başlayan dinsel kavgalar kısa sürede Arap milliyetçiliğinin ve Yahudi-Siyonist politikalarının gündeme oturmasını sağladı. Henüz daha olaylar başlamadan 1928’in sonlarına kadar Siyonistler arasındaki siyasi ve ideolojik bölünmeler ortadan kaldırılmış, başlayacak olaylar karşısında Araplara ve Vatikan’a karşı

43 Ciani, *agt.*, s. 77.

44 Ciani, *agt.*, s. 78.

45 Li, Dabo, "Capitulation or Resistance? The Response of the Catholic Church to Nazi Mistreatment of Jews," *Black & Gold*, vol.1, İs. 4, 2015, p. 2.

46 Ciani, *agt.*, s. 79-80.

nasıl bir yol izleneceği belirlenmişti. Yavaş yavaş Yahudi devleti tehdidi Arap liderler arasında yaygınlaştırılırken İngilizlerin temkinli duruşunu ortadan kaldıracak şekilde Arap-Ulusal hareketi de kışkırtılmaya ve Ağlama Duvarı'nın bölüşülmesine yönelik bir isyanın fitili ateşlenmeye başlandı. Patlak veren Müslüman-Yahudi gerilimi Filistin manda yönetiminin Mısır'dan getirdiği yeni güçlerle bastırılmasına rağmen, çıkan olaylarda 60'a yakın Yahudi öldürülmüştü. Bu hadise Arap-Yahudi çatışmasının kalıcı temellerini atmış oldu. Vatikan ise bu meselenin kökeninde Filistin'e yapılan Yahudi göçlerinin ve ekonomik adaletsizliğin olduğuna işaret etmekle yetinmiştir⁴⁷.

1929 Arap-Yahudi çatışmalarının perde arkasında Siyonizm'in olduğuna işaret eden Ciani: "... Amerikan Katolik basınının çoğunluğunun, yalnızca Arap şiddetinin değil, aynı zamanda 1929 ayaklanmalarının başlıca nedeninin siyasi Siyonizm olduğuna..."⁴⁸ dikkat çekmiştir. Ciani, Arap şiddetinin ortaya çıkışının asıl sebebini Kutsal topraklardaki Yahudi siyasi ve ekonomik hegemonyasına bağlar. Diğer taraftan Yahudi yanlısı basın, dünya gündemine ilk defa, günümüzdeki "İslama Fobia"nın atası olan "Müslüman Fanatizmi" kavramını sokarak Yahudilerin suçlanmasının önüne geçmek istemiş ve bu terimi günümüze kadar besleyip büyütülmüştür⁴⁹.

Filistin'deki Arap-Yahudi çatışmalarının devam ettiği yıllar boyunca Yahudileri eleştirmekten imtina eden Vatikan, bu son olaylar karşısında belli belirsiz de olsa Araplardan yana tavır koymak zorunda kalmıştır. Bu tavır, kendisini siyasi baskı altında hisseden Vatikan'ın Siyonizm karşısında tutunacağı yeni bir güce dayanma isteği olarak yorumlanmıştır. Hatta Amerika'daki Katolik basının büyük bir bölümü, 1929 şiddet olaylarının perde arkasında doğrudan Siyonizm'in olduğuna ve Siyonizm'in Filistin'de de Bolşevik komünlerine benzer bir yapı kurmaya çalıştığına inanmaktaydı. Söz konusu basın, Kutsal topraklarda Siyonizm'in başarıya ulaşamamasından Yahudiler kadar Arapların da büyük fayda sağlayacağına dair yorumlar yapmıştır. Bu yorumların arkasında Vatikan ile Siyonistler arasında eskiye dayanan ancak yeniden alevlenen siyasi çatışmaların olduğu yadsınamaz. Bu durum giderek artan bir şekilde bir Vatikan-Siyonizm çatışmasını ateşleyecek her türlü fraksiyonu içerisinde barındırmaktaydı⁵⁰. Siyonizm'in her fırsatta basını kullanarak Amerikalı ve Avrupalı otoritelerden Filistin'deki Müslümanlara baskı kurmalarını istemeleri bir süre sonra Amerikan Katolikleri gibi Amerika'yı da Araplara sempati duyar hale getirmişti. Bardağı

47 Ciani, *agt.*, s. 81-83.

48 Ciani, *agt.*, s. 84.

49 Ciani, *agt.*, s. 85.

50 Ciani, *agt.*, s. 86.

taşırın damla ise Siyonistlerin Filistin’de bir Yahudi Polis Gücü ve bir Yahudi Savunma Gücü’nün yanı sıra bir Yahudi Yönetim de talep etmeleri oldu. Bu talepler karşısında Amerikan Katolikleri sessizliklerini bozdular ve 1929’da Müslümanları fanatizmle suçlayan Siyonistlerin “Kutsal topraklarda bir zamanlar dini bir savaşı sürdürdüklerini” hatırlatarak, İsa (A.S.)’ın çarmıha gerilişini ve Yahudilerin bu olaydaki suç ortaklığını hatırlatan yazılar kaleme almaya başladılar⁵¹.

Siyonizm’in talepleri karşısında çıkmaza giren Filistin meselesi, 1929 isyanlarının soruşturulmasına ve bu isyanlarda İngiltere’nin gerekli önlemleri almadığı suçlamasıyla karşı karşıya kalmasına sebep olmuştur⁵². Bu iddia aslında bir gerçeklik payı da taşımıyor değildi. İngilizler Filistin’de artan Yahudi nüfusun Arap ve Müslüman tepkilerine sebep olabileceği öngörüsüyle bir manada Yahudilerin dizginlenmesi gerektiğine inanmaya başlamıştı. Öyle ki Filistin’deki Yahudi nüfus yaklaşık on sene ikiye katlanmıştı. 1920’lerde 84.000 olan nüfus 1930’da 175.000’e yükselmişti. Bu nüfus artışı Araplar kadar Hindistan Müslümanlarını da endişelendirdiğinden İngiltere özellikle Yahudilerin dizginlenmesini, buna karşılık Arapların da Filistin yönetiminde artan etkinliklerinin törpülenmesini hedefleyen yeni bir politika geliştirmeye başlamıştı. Vatikan ise Filistin’de kurulması tasarlanan Yahudi devletine karşı durabilmek için İngiltere’nin almış olduğu bu son kararı desteklemeye karar vermişti. Vatikan, Kutsal topraklarda sahip olduğu çıkarların Yahudiler kadar Müslümanlar tarafından da tehdit edilebileceğini düşünmekteydi. Bunu engelleyebilmek de ancak İngilizlerle yakınlaşmakla mümkün olabilirdi⁵³.

Rusya’nın yayılmacı ihtiraslarıyla beslenen, ezilen halkların yanında durma politikası, bu devletin Filistin’e sızmasını kolaylaştıracak bir boyut kazanmaya başlamıştı. Bu durum İngilizler kadar Vatikan’ı da endişelendirdiğinden, iki devlet arasındaki yakınlaşma politikaları başarıya ulaşmıştır⁵⁴. Vatikan, elde ettiği bu fırsatı heba etmemek için, 1920-1930 yılları arasında Kutsal topraklarda ve Filistin’de daha ihtiyatlı bir politika izlemeye başlamış, hatta elde ettiği istihbari bilgileri düzenli olarak İngilizlerle de paylaşmayı sürdürmüştür. Vatikan’ın bu tavrı Amerikan Katolikleri üzerinde olumlu bir etki bırakmıştır. Bütün Katolikler gibi onlar da Filistin’de bir Yahudi

51 Ciani, *agt.*, s. 88.

52 Filistin’de 1929 yılına kadar devam eden barış dönemi eski Süleyman Mabedi’nin hatirasını anmak için dibine gidip dua ettikleri ve Mescit-i Aksa Caminin avlu duvarlarından birini oluşturan “Ağlama Duvarı”nın Yahudiler tarafından tacizi Müslümanların 1929 Ağustos’unda isyanına sebep olmuştu (Celil Bozkurt, “Filistin Sorunu ve İlk Arap-Yahudi Çatışmalarının Türk Basınındaki Yankıları (1929-1939)”, *The Journal of Academic Social Science Studies*, vol. 5, Is. 8, December 2012, s. 268).

53 Ciani, *agt.*, s. 89.

54 Eggert, *Im Namen Gottes Israels Geheim-Vatikan.....*, p. 24.

Devleti kurulmasına tamamen karşı durma kararı almışlardı. Amerikan Katoliklerinin bu son kararı kadar İngiltere'nin Hindistan'daki durumu da dikkat çekiciydi. Amerikan Katolik basınında çıkan haberlerde Filistin'de bir Yahudi istilasının gündeme gelmesi halinde Hindistan'daki 75 milyon Müslümanın bu davayı kendi meseleleri haline getirebileceklerine işaret ediliyordu. Hindistan'daki Müslümanların Filistin davasını bu şekilde sahiplenmeleri halinde İngiltere'nin, savaş sırasında yaptıkları finansal ve istihbari (Nili Örgütü) destekler sebebiyle Siyonistlere vaat ettiği Yahudi vatanına dair taahhütlerin yerine getirilmesi artık mümkün olamayacaktı. İngiltere'yi iki ateş arasında bırakan bu durum, Vatikan'ın müttefikliğini son derece önemli hale getirmekteydi⁵⁵.

İngiltere ile Vatikan arasında kurulan bu birliktelik aslında çok da uzun sürmeyecektir. 1929 olaylarına ilişkin incelemeler sonucunda ortaya çıkan görüş ayrılıkları, bu birlikteliği sona erdiren en önemli sebepleri teşkil edecektir. 1930 yılı başlarında İngiltere'nin bölgeye gönderdiği müfettişler Araplar lehine ve Yahudiler aleyhine neticelenecek birçok rapor hazırlamış olmaları İngilizler ile Vatikan'ı aynı görüşler etrafında birleştiriyordu. İngiliz müfettiş Mombelli, Filistin Arapları arasında gelişen Yahudi nefretinden kaynaklı huzursuzluğun ne ırkî ne de dinî olduğunu, tam tersine tamamen politik bir hareket olduğunu ileri sürmüştür⁵⁶. Buna karşılık Ortodoks Yahudiliğin uyumsuzluğunun ise doğrudan Bolşevizm ve Komünizmle alakalı olduğuna işaret etmiştir. Mombelli, siyasi-Siyonizmi, Filistin'i bir nevi savaş alanına dönüştürmeyi hedefleyen tehlikeli, temelsiz ve savaşkan bir tavır olarak tanımlamıştır. Mombelli'nin bu tespiti Katolik basının anti-Siyonist söylemlerini daha da azdırmıştır. Bu söylemler Vatikan ile Siyonizm arasında 1930'larda başlayan ve 1942'lere uzanan kıyasıya bir mücadelenin fitilini yaktığı gibi, Yahudiler açısından mesele Katolik Kilisesini hedef alan yeni bir karalama kampanyasına dönüşmüştür. Tam da bu sırada başlayan Nazi zulmü, uzun bir zamandır Arapları öne çıkararak politikalarıyla Siyonizm'in tepkisini çeken Amerika Birleşik Devletleri'nin, Siyonist Lobilere daha fazla destek veren yeni bir politika benimsemesine sebep olmuştur⁵⁷. Amerika'nın emperyalist amaçlarla Ortadoğu'ya ve özellikle Filistin bölgesine yaklaşımı Siyonistlerin elini güçlendirmiştir. Siyonistler, bütün savaş boyunca Osmanlı

55 Ciani, *agt.*, s. 90.

56 Mombelli'nin ifade etmek politik nefret, Arapların Yahudilere bakış açısından değerlendirildiğinde aradan yüz yıla yakın bir zaman geçmesine rağmen hiç değişmemiş gibidir. Bkz. Anti-Defamation League, "Islamic Anti-Semitism in Historical Perspective", (Eds. Perry M., Negrin H.E.) *The Theory and Practice of Islamic Terrorism*. Palgrave Macmillan, New York (2008). 207-218.

57 Ciani, *agt.*, s. 91.

aleyhine yardım ve yataklık yaptıkları İngiltere'nin ayak diremesi sebebiyle Filistin meselesinde istedikleri adımları atamamaktaydılar.

1929 Dünya Ekonomik Buhranı'nın hemen akabinde Almanya'nın yeniden Avrupa siyasetinde ön plana çıkmaya başlaması, Siyonizm'e esas oyununu devreye sokma fırsatı vermiştir. Filistin konusunda İngiltere'den alamadıkları desteği, Nazi Almanyası karşısında dolaylı da olsa Amerika'dan almaya muvaffak olabileceklerine olan inançları artmıştır. Siyonistlerin temel hedefi, Alman Nazi vahşetini kullanarak Vatikan'ın gücünü kırmak ve Amerika'yı yanlarına alarak Filistin'deki Yahudi Devleti'nin toprak taleplerini uluslararası kamuoyuna kabul ettirmektir. Bunun için Siyonistler öncelikli olarak Vatikan'a karşı daha sert ve daha acımasız bir politika izlemeye, her vasıtayı kullanarak onu ya tamamen etkisiz kılmak veya siyasetlerinin önünden tamamen kaldırmak istemişlerdir. Siyonistler, Vatikan'a karşı son darbeyi vurabilmek için Şubat 1936'da "The Jewish Peril and The Catholic Church" adlı bir makaleyi dünyanın gündemine oturtmuşlardır⁵⁸. Siyonistler bu makale ile Amerika'daki ve Avrupa'daki bütün Katoliklerin dikkatini Yahudilerin üzerinde toplamak istemişlerdir. Yaklaşmakta olan yeni bir dünya savaşında rol sahibi olacak olan Yahudilerin özellikle Katolik Kilisesi için neler düşündükleriyle ilgili pasajlar taşıyan bu makale, kullandığı dil itibarıyla Yahudileri Katolik kamuoyu için adeta bir hedef haline getirmekteydi. Siyonizm'in çok önceden kurguladığı ve Şubat 1936'da hiç beklenmedik şekilde piyasaya düşürmüş olduğu bu haber, muhtemeldir ki çok daha önceden tasavvur edilmiş bir planın parçası olup bir haberden çok daha fazlasını içermekteydi. Nazi Almanyası 15 Eylül 1935'te Nurnberg Irk Yasaları denilen bir yasa tasarısı geçirerek, bütün Yahudilerin toplum nazarında küçük düşürülmesini onaylayan yeni bir adım atmıştı. Aynı yıl başlayan 1936 Olimpiyat hazırlıkları Amerika'nın oyunlara katılıp katılmaması gibi bir tartışmayla uluslararası bir krize dönüştü. Bu kriz sırasında ortaya atılan ilginç iddialar oldu ve Amerika'yı olimpiyatların dışında tutmak isteyenlerin bir çeşit "Yahudi Kominist işbirliği" olduğuna dair söylemler geliştirildi. Bu söylemler Amerikalı takımların oyunları boykotu ile genişledi. İlginç bir şekilde boykot girişimlerinin önderliğini Amerikalı Amatör Spor Birliği'nin başkanı olan Yargıç Jeremiah Mahoney üstlenmiştir. "Mahoney, boykotu destekleyen birkaç Katolik liderden biriydi. New York Belediye Başkanı Fiorello La Guardia, New York Valisi Al Smith ve Massachusetts Valisi James Curley de Berlin'e takım gönderilmesine karşı çıkmıştır. Katolik dergisi The Commonweal (8 Kasım 1935), kökten Hristiyanlık Karşısı Nazi

58 Bu makale ile ilgili geniş bilgi için bk. "Yahudi Tehlikesi Ve Katolik Kilisesi" Adlı Haber ve Düşündürdükleri" adlı makale.

doktrinlerine tasdik mührünü vuracak bir Olimpiyat Oyunları'nın boykot edilmesi tavsiyesinde bulunmuştur.⁵⁹

Olimpiyatların boykotu meselesini Amerikalı bir katoliğin üstlenmiş olması ve ABD'nin oyunlara katılmasını engellemenin “Yahudi ve Komünist bir komplo” olduğu bilgisinin ortalığa düşürülmesi Siyonizm'in hedeflerine ulaşması için kaçırılmayacak bir fırsata dönüşmüştür. Şubat 1936 Yahudi Tehlikesi ve Katolik Kilisesi adlı haberin yayınlanması, bu olayları körüklemek adına yapılmış planlı ve stratejik bir adım olmuştur. Haber içeriğinde yer alan ve Yahudilerin Katolik Kilisesi'ne yönelik itham ve saldırı mahiyetindeki söylemleri Yahudileri doğrudan Katoliklerin hedefi haline getirecekti. Kaldığı bu haber aslında yayıncısından ziyade yayımlandığı yer ile de dikkat çekmektedir. İngiltere kökenli gazetenin bu makaleyi doğrudan Almanya'yı hedef alarak yayınlamış olması muhtemeldir. Bu makale gerçekte önceden kurgulanan bir hadisenin ayak seslerini taşımaktaydı ve Katolikler ile Yahudiler arasında yüzyıllardır süre gelen nefret tohumlarının yeniden tazelenmesini amaçlamıştır. Siyonistler bu haber ile çok kısa bir süre sonra Alman Nazilere karşı başlayacak bir ayaklanmanın fitilini yakmak için dolduruşa getirilmiş kalabalıkları kullanmak ve bu sayede Alman Katoliklerin hedefine Yahudileri koymayı tasarlamaktadırlar. Bu boykot sonrasında ortaya çıkacak büyük bunalım, zamanın Alman politikacılarının uzun zamandır sürdürdükleri Yahudi karşıtlığına yeni bir fırsat yaratacaktır. Bu fırsat çılgın bir liderin peşinden sürüklenecek kalabalıklar sayesinde hedefine ulaşacak ve Yahudiler geçmişte olduğu gibi ya yeni bir göçe ya da yeni büyük bir kıyım maruz kalacaklardı. Bu durum Katolik Kilisesi'ni tamamen siyaset dışında bırakacağı gibi, uzun zamandır Filistin konusunda Vatikan'ın söylemlerini benimsemiş olan Amerikan Katoliklerinin sesi de tamamen kesilmiş olacaktır⁶⁰.

Yukarıda Holokost'a giden yolda Katolik Kilisesi ile Siyonistler arasında 1920-1936 yılları arasında ortaya çıkan siyasi çatışmanın sebepleri ve sonuçları üzerinde durulmaya çalışılmıştır. İkinci makale “Yahudi Tehlikesi Ve Katolik Kilisesi” Adlı Haber ve Düşündürdükleri” adıyla yayınlanacak olup, bu makalede Siyonizm'in dünyayı Yahudi masumiyetine inandırmanın en kestirme yolu olan Holokost hadisesi ve bu çerçevede uygulanan stratejiler üzerine olacaktır.

59 Jeremiah T. Mahoney'in boykot girişimi hakkında bk. <https://encyclopedia.ushmm.org/content/tr/article/the-movement-to-boycott-the-berlin-olympics-of-1936>, Erişim: 23.06.2022, 14.59.

60 Dabo, "Capitulation or Resistance?...", p. 4-5.

Sonuç

Şubat 1936'da İngiltere'de Brondesbury Park' London, N.W.6'da ikamet yeri gösterilen Katolik Gazetesi'nde yayınlanan "The Jewish Peril and The Catholic Church" adlı makale, Yahudilerin Birinci Dünya Savaşı ve sonrasında bilinçli olarak yapılan yayınlarla kendilerini açığa çıkarmalarıyla başlayan bir kışkırtma serüvenini gözler önüne sermektedir. Katolik Gazetesi'nde yayınlanan bu makalenin amacı Avrupalıları bir konuda bilgilendirmek veya gözlerini açmak değildir. Amaç, Katolik Avrupa'yı kışkırtmak ve Yahudilerin Avrupa'dan kovulmalarını sağlayarak, Siyonizm'in istediği topraklara gitmelerini sağlamaktır. Yahudilerin Medeniyete Yaptıkları Katkılar adlı kitabın yazarı Joseph Jacobs'un da belirttiği gibi "Yahudiler, tefecilikleri ve kralların vergi tahsildarlıkları sebebiyle yaptıkları zulümlerden dolayı Hıristiyan halk arasında sevilmedikleri gibi, kralların işine geldiğinde korudukları, işleri bittiğinde de kurtulmak istedikleri, bunun için de pek çok defa sürgüne gönderilen bir topluluktur."

Katolik Gazetesi, Yahudilerin bu özelliğini öne çıkararak, 1920'lerde başlayan ve Siyonizm'in örgütlediği yeni Yahudi dirilişi ve uyanışının Avrupa için nasıl bir tehdit ve tehlike oluşturduğunu duyurmayı amaçlamaktadır. Bu yönüyle bakıldığında Katolik Gazetesi, Siyonizm'in Filistin amaçlarına hizmet etmektedir. Siyonistler 1890'lardan itibaren dünyanın her yerinden ikna edebildikleri Yahudileri Filistin'e göçmeye özendirilmektedirler. Ancak gelinen aşamada Yahudilerin büyük bir çoğunluğunun yaşadığı Avrupa'dan Filistin'e göç oldukça cüzi miktarlarda gerçekleşiyordu. Siyonistler bu miktarı artırmak ve göçü özendirmek için Yahudilerin bir kez daha Avrupa'dan kovulmalarını temine çalışmaktadırlar. Gazete, bu amacı gerçekleştirebilmek için Yahudilerin ağızından Katolik Kilisesi'ne yönelik aşağılamalardan bahsederek bir dereceye kadar inanan kesimlerde nefret duygusu uyandırmaya çalışmaktadır. Bu sayede oluşturulacak bir nefret dili oluşturabilecek cümleler kurmaktadır. Ateistlerin, kendini maymun zannedenlerin ve hatta milliyetçi, muhafazakar ve liberal kesimlerin dahi sindiremeyecekleri bir takım töhmet ve suçlamaların sıralanması Yahudi tehlikesinin sadece kilise için değil aynı zamanda bütün bir topluma nasıl sirayet edeceğini de açık bir şekilde ifade etmeye çalışmaktadır.

Yazarın en büyük handikabı ise kimliği belirsiz bir kaynaktan yapmış olduğu birçok alıntıyı kendi nefret diline delil olarak göstermiş olması veya Yahudi söylemlerine benzer metinler üreterek bir kurguya imza atmış olmasıdır. Bu durum bir sonraki yüzyılda dahi bu yazılanların gerçek olmadığını, doğrudan bir algı yönetmek adına yazıldığını ve bu algının sonucunda elde edilmek istenen çok büyük bir gayenin olduğunu fark eden

taraf veya taraf olmayan birçok yazarın yazılarıyla ortaya konulmuştur. Bu açıdan bakıldığında 1936 yılı, Olimpiyat oyunlarının da gölgesi altında, belli bir kurgunun oluşturulabilmesi için seçilmiş özel bir tarih gibi görünmektedir. Üç yıl sonra 1939'da bütün dünyayı dehşetiyle sarsacak ve yaklaşık 50 milyon insanın ölümüyle sonuçlanacak bir büyük savaş söz konusuysa ve bu savaş sonunda bir İsrail Devleti kurulacaksa, bütün bu operasyonların tek amacı vardır o da Avrupa'daki Yahudilerin Filistin topraklarına göçünü sağlamaktır.

Görüldüğü üzere Osmanlı Devleti'nin savaşı kaybetmesinden sonra Siyonizm karşısında tek ve çaresiz kalan Vatikan, bir taraftan Filistin'deki varlığını sürdürmek, diğer taraftan da Avrupa'daki etkinliğini devam ettirebilmek için başta İngiltere, Almanya ve Amerika'daki Yahudi lobileriyle kıyasıya bir mücadeleyi sürdürmek zorunda kalmıştır. Bu mücadelede Siyonizm'in elinde bulunan imkânlarla sahip olmaması, Vatikan'ı 1920-1933, 1936-1939 yılları arasında birçok defa Yahudiler ile uzlaşmak zorunda bırakmıştır. Bu uzlaşmaların sonucunda Filistin'de almış olduğu kurumsal tavizler karşılığında Siyonizm'e teslim olmuştur. Vatikan'ın Filistin üzerindeki baskısının kalkması, Yahudilerin Filistin'i yurt edinmelerinin de önünü açmıştır. Şubat 1936 tarihli makalenin Yahudilerin kaderi üzerine kurmuş olduğu hegemonya ve bu hegemonyanın 1936 yılı itibarıyla etkileri üzerinde bir başka makalede durulacaktır.

KAYNAKLAR

- Anti-Defamation League, "Islamic Anti-Semitism in Historical Perspective", (eds. Perry M., Negrin H.E.) *The Theory and Practice of Islamic Terrorism*, Palgrave Macmillan, New York 2008, pp. 207-218.
- Arendt, Hannah, *The Origins of Totalitarianism*, San Diego 1975.
- Bernstein, Richard J., *Hannah Arendt and the Jewish Question*, Cambridge 1996.
- Bostancı, Işıl Işık, "1920-1922 Yılları Arasında İngiltere'nin Times Gazetesi Üzerinden Oluşturduğu Filistin Algısı", *Prof. Dr. Mustafa Öztürk Onuruna Tarih Yazıları II*, (Ed. Ayşe Gül Hüseyinklioğlu-Işıl Işık Bostancı-Ayşe Değerli-Orhan Kılıç), İstanbul 2021, ss. 375-393.
- Bostancı, Işıl Işık, "Bir Ütopya: Kudüs'te Barış", *Fırat Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Düünden Bugüne Uluslararası Orta Doğu Sempozyumu, (Meseleler-Öngörüler-Tedbirler-Teklifler)*, 28-30 Mayıs 2015, Elazığ, *Bildirileri*, Elazığ 2017, ss. 127-137.
- Bozkurt, Celil, "Filistin Sorunu ve İlk Arap-Yahudi Çatışmalarının Türk Basınındaki Yankıları (1929-1939)", *The Journal of Academic Social Science Studies*, vol. 5, Is. 8, December 2012, ss. 265-295.
- Brustein, William I.- King, Ryan D., "Anti-Semitism in Europe Before the Holocaust", *International Political Science Review*, vol. 25, no. 1, (2004), pp. 35-53.
- Catholic Gazette, February 1936.
- Ciani, Adriano E., *The Vatican, American Catholics and the Struggle for Palestine, 1917-1958: A Study of Cold War Roman Catholic Transnationalism*, (Thesis of Doctora, The University of Western Ontario), Canada 2011.
- Çalışkan, Ülkü, *Rusya İmparatorluğu'nda Anayasal Demokrat Partisi'nin Milliyetler Politikası (Kadet Partisi 1905-1917)*, Kriter Yayınları, İstanbul 2019.
- Dalton, Thomas, *The Jewish Hand in the World Wars*, Castle Hill 2019.
- Eggert, Wolfgang, *İm Namen Gottes Israels Geheim-Vatikan Als Völlstrecker Biblischer Prophetie*, Germany 2001.
- Ehret, Ulrike, *Church, Nation And Race: Catholics And Antisemitism In Germany And England, 1918-1945*, Manchester 2012.
- Ettinger, Shmuel, "Jew-Hatred in its Historical Context," in Shmuel Almog (ed.), *Anti-Semitism Through the Ages*. Oxford, Pergamon 1988.
- Fein, Helen, "Dimensions of Antisemitism: Attitudes, Collective Accusations, and Actions", *The Persisting Question. Sociological Perspectives and Social Contexts of Modern Antisemitism*, (Edit: Helen Fein), Berlin, 1987, pp. 67-86.
- Holmes, Colin, *İngiliz Toplumunda Anti-Semitism*, New York 1979.
- Jacobs, Joseph, *Jewis Contributions to Civilization, An Estimate*, America 1919.

- Jacobs, Joseph, *Jewish Contributions to Civilization: An Estimate*, Varda Books, Illinois/USA 2002.
- Langton, Daniel R., “Jewish Evolutionary Perspectives On Judaism, Antisemitism, And Race Science In Late Nineteenth-Century England: A Comparative Study Of Lucien Wolf And Joseph Jacobs”, *Jewish Historical Studies*, vol. 46, (2014), pp. 37-73.
- Lebzelter, Gisela C., *İngiltere’de 1918-1939’da Siyasal Antisemitizm*, New York 1978.
- Li, Dabo (2015) “Capitulation or Resistance? The Response of the Catholic Church to Nazi Mistreatment of Jews,” *Black & Gold*, vol. 1, İ. 1(4), pp. 1-17.
- Veale, E.J.P., *Advance to Barbarism, The Development of Total Warfare From Serajevo to Hiroshima*, *The Devin-Adair Company*, New York 1968.
- Weinberg, Meyer. *Because They Were Jews*. New York and Westport 1986.
- World Jewish Congress National Conference of the British Section*, London, 12th May, 1946.

Web Sayfaları:

- “Jeremiah T. Mahoney”, <https://encyclopedia.ushmm.org/content/tr/article/the-movement-to-boycott-the-berlin-olympics-of-1936>, (Erişim: 23.06.2022, 14:59).
- <https://encyclopedia.ushmm.org/content/tr/article/the-evian-conference>, (Erişim: 21.06.2022; 19:49).
- <https://www.ctgonline.co.uk/>(Erişim: 20.02.2021, 13:47).
- Plank, Josef. “Churchill and the Great Republic: Seppla, Jews as an Octopus Encircling the Globe.” *Library of Congress*. 1935-1943, http://www.loc.gov/exhibits/churchill/interactive/_html/wc0213.html).

